

Utjecaj siromaštva na osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

Vesna Mužina, dipl. soc. rad.,
savjetnica pravobranitelja za osobe s invaliditetom

Siromaštvo u Republici Hrvatskoj

Statistički podaci o siromaštvu (podaci DZS)

- Apsolutno siromaštvo se definira kao nedostatak dovoljnih sredstava za osnovne ljudske potrebe, kao što su hrana, voda, odjeća, stanovanje i zdravstvena skrb. Ova definicija postavlja prag ispod kojeg se smatra da osoba živi u siromaštvu (osnovne životne potrebe).
- Relativno siromaštvo se mjeri u odnosu na ekonomski standard ili prosječni životni standard u društvu. Osobe se smatraju siromašnima ako imaju znatno manje resursa ili prihoda od većine ljudi u društvu (socijalne potrebe).
- Materijalna i socijalna deprivacija odnosi se na pokazatelje koji upućuju na materijalne uvjete koji utječu na kvalitetu života kućanstava i osoba.
- Prag rizika od siromaštva u 2022. za jednočlano kućanstvo iznosio je 39 600 kuna na godinu, dok je za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece mlađe od 14 godina iznosio 83 160 kuna na godinu.

Stopa rizika od siromaštva, %

2020. 2021. 2022.

Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti %	23,2	20,9	19,9
Pokazatelji materijalne deprivacije			
nisu u mogućnosti priuštiti si adekvatno grijanje u najhladnijim mjesecima	5,7	5,7	7,0
nisu u mogućnosti priuštiti si tjedan dana godišnjeg odmora izvan kuće	49,3	42,1	41,7
nisu u mogućnosti priuštiti si svaki drugi dan obrok koji sadržava meso, piletinu, ribu ili vegetarijanski ekvivalent	7,8	5,6	6,9
nisu u mogućnosti podmiriti neočekivani financijski izdatak	48,9	46,5	44,8

Čimbenici koji dovode do siromaštva

- Siromaštvo je složen problem koji je uzrokovan različitim čimbenicima
- Višestruko utječe na pojedince i društvo
- Siromaštvo je jedan od oblika socijalne isključenosti - nemogućnost uživanja razine sudjelovanja koju većina društva uzima zdravo za gotovo
- Neke se skupine u društvu suočavaju s većim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti u usporedbi s općom populacijom (ranjive skupine): osobe s invaliditetom, migranti, beskućnici, ovisnici, izolirane starije osobe i dr.

Čimbenici koji mogu dovesti do siromaštva:

- Nezaposlenost, niska plaća
- Zdravstveni problemi i invaliditet
- Niski obrazovni stupnjevi – slabiji izbor radnih mjesta
- Ovisnost o socijalnim naknadama
- Demografski faktori – stari/mladi/mnogočlane obitelji
- Stambeni problemi

Osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

- ▶ U Republici Hrvatskoj živi 657.791 osoba s invaliditetom (Hrvatski registar osoba s invaliditetom, stanje na dan 04.09.2023. godine)
- ▶ osobe s invaliditetom čine 17% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske
- ▶ najveći broj osoba s invaliditetom, njih 313.197 (47,6%), je u dobnoj skupini 65+
- ▶ osobe u radno-aktivnoj dobi od 20 - 64 godine - 271.334 (41,2%)
- ▶ invaliditet u dječjoj dobi 0 - 19 godina ima - 11,1%
- ▶ Najčešće vrste oštećenja kod osoba s invaliditetom su višestruka oštećenja, oštećenja lokomotornog sustava te oštećenja drugih organa.

Što nam to govori?

- ▶ svaka dobna skupina i svaka vrsta invaliditeta zahtijevaju različite pristupe i podršku
- ▶ broj osoba s invaliditetom naglašava važnost osiguranja prava i podrške u pristupu resursima i uslugama kako bi se izbjegla socijalna isključenost

Međuodnos i preklapanje siromaštva i invaliditeta

- ▶ Siromaštvo uzrokuje invaliditet (u siromašnim zemljama veći je broj osoba s invaliditetom)
- ▶ Invaliditet dovodi do siromaštva (životne mogućnosti osoba s invaliditetom su ograničene → invaliditet je skup)
- ▶ Ovisnost o socijalnim naknadama → socijalna isključenost
- ▶ *„Život u neimaštini troši toliko mentalne snage da umanjuje kapacitet za razborito vođenje života...Loše životne odluke i nesposobnost dugoročnoga racionalnog životnog planiranja nisu uzrok, već posljedica siromaštva” – Robert Torre*
- ▶ Iskorjenjivanje siromaštva imperativ - integrirani pristup i politike koje omogućavaju inkluziju, pristupačnost i podršku (osobama s invaliditetom) kako bi im se omogućilo ostvarivanje svojih potencijala

Izazovi u borbi protiv siromaštva, socijalne isključenosti i diskriminacije

- ▶ Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine
- ▶ Cilj: uspostava koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti
- ▶ djelotvoran način smanjivanja siromaštva i socijalne isključenosti
- ▶ poboljšanje svakodnevnog života osoba u riziku od siromaštva i onih koji žive u teškoj materijalnoj deprivaciji
- ▶ unatoč donesenim strategijama i planovima u Hrvatskoj, još uvijek postoje izazovi u provedbi politike i pružanju podrške osobama s invaliditetom

Kako?

Socijalna politika i programi nužni za smanjenje siromaštva osoba s invaliditetom - područja djelovanja

- ▶ inkluzivna obrazovna politika - uključujuće obrazovanje na svim razinama, dostupnost prilagođenih obrazovnih programa, pristup visokoškolskom obrazovanju - asistenti u nastavi, asistivna tehnologija
- ▶ rad i zapošljavanje - programi koji potiču zapošljavanje osoba s invaliditetom, poticaji poslodavcima koji zapošljavaju osobe s invaliditetom, obuka i prilagodbe radnog mjesta, zakonodavstvo koje štiti zadržavanje zaposlenja (prekvalifikacije i sl.)
- ▶ zdravstvena skrb - specifične medicinske i rehabilitacijske usluge, pristup kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi osobama s invaliditetom, razvoj rehabilitacijskih centara i specijaliziranih usluga
- ▶ pristupačnost i mobilnost - pristupačnost zgrada, javnih prijevoznih sredstava i informacija
- ▶ socijalna skrb - primjerene i dostupne socijalne usluge i naknade osobama s invaliditetom, subvencije i financijske potpore osobama s invaliditetom, uključujući invalidnine i druge posebne naknade
- ▶ diskriminacija i stigmatizacija - donose duboke socijalne, emocionalne i praktične posljedice za osobe s invaliditetom, otežavajući njihovu integraciju u društvo i ostvarivanje punih ljudskih prava – potrebno raditi na jačanju svijesti o sposobnostima i doprinosu osoba s invaliditetom

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom - djelokrug rada -

- Razmatra pritužbe s aspekta kršenja nacionalnog zakonodavstva
⇔ **ombudsman**
- Razmatra kršenja međunarodnih konvencija
⇔ **institucija za ljudska prava**
- Razmatra slučajeve i sprečava pojave diskriminacije
⇔ **tijelo za jednakost**

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom (POSI) je nezavisna državna institucija čija je osnovna uloga zaštita, praćenje i promicanje prava i interesa osoba s invaliditetom na temelju Ustava Republike Hrvatske, međunarodnih ugovora i na temelju zakona.

POSI je započeo s radom 1. srpnja 2008. godine, a njegov rad temelji se na Zakonu o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (Narodne novine, br. 107/07).

POSI i njegova uloga u promjeni javnih politika i zaštiti prava osoba s invaliditetom u društvu

Provodi aktivnosti usmjerene na promicanje i zaštitu prava osoba s invaliditetom:

- ▶ prati provedbu zakona i politika koje se odnose na osobe s invaliditetom te redovito izvještava o njihovom stanju i usklađenosti s relevantnim standardima, poput Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom
- ▶ izvještava Hrvatski Sabor o stanju prava osoba s invaliditetom i potrebu za izmjenom ili poboljšanjem postojećih politika
- ▶ daje preporuke vladinim tijelima i drugim relevantnim dionicima o tome kako poboljšati politiku i praksu kako bi se osigurala veća jednakost za osobe s invaliditetom
- ▶ pruža informacije osobama s invaliditetom o njihovim pravima i kako ih ostvariti
- ▶ djeluje kao glas osoba s invaliditetom, lobira za promjene u zakonodavstvu i politikama kako bi se osigurala veća inkluzivnost i zaštita njihovih prava
- ▶ postupa u pojedinačnim slučajevima diskriminacije ili kršenja njihovih prava postupanjem različitih tijela i institucija

Od samog osnivanja pravobranitelja za osobe s invaliditetom (2007.), među najviše zastupljenim područjima djelovanja je područje pristupa socijalnoj zaštiti, ostvarivanju prava na život u zajednici i područje odgoja i obrazovanja. U posljednje vrijeme, sve više zaprimamo pritužbe vezano uz pristup radu i zapošljavanju, a koje je područje života ključno za otklanjanje siromaštva osoba s invaliditetom.

Poboljšanje situacije osoba s invaliditetom u kontekstu siromaštva

Složeni problem zahtijeva sveobuhvatan pristup:

politička volja → zakonodavne promjene → društvena svijest → konkretna akcija:

1. revidiranje zakonodavstva – bolja ciljanost socijalnih naknada, dostupnost prava i usluga, odgovarajući iznosi naknada, međusobna suradnja različitih pružatelja socijalnih usluga, zdravstvenih ustanova i obrazovnih institucija - koordinacija različitih sustava i tijela vlasti
2. pristup obrazovanju i zapošljavanju - pristupačno i inkluzivno obrazovanje za osobe s invaliditetom, cjeloživotno učenje, stvaranje inkluzivnih radnih mjesta i poticaji poslodavcima
3. pristupačnost informacija, prijevoza, građevinske barijere i univerzalni dizajn – društvo bez prepreka
4. kvalitetna zdravstvena skrb i rehabilitacija radi očuvanja funkcionalnih sposobnosti osobe s invaliditetom
5. edukacija stručnjaka za kvalitetnu podršku
6. provedba zakona o suzbijanju diskriminacije i kampanje za podizanje razine svijesti – podizanje solidarnosti u zajednici, razumijevanja prepreka za osobe s invaliditetom
7. Jačanje civilnog sektora - glas za osobe s invaliditetom, zagovaranje njihovih prava, pružanje različitih usluga i programa podrške

Osobe s invaliditetom imaju pravo biti podržane i ostvariti svoj puni potencijal.

Osobe s invaliditetom imaju pravo biti različite.

Osobe s invaliditetom imaju jednako pravo na dostojanstven i ispunjen život.

Disability
11
is a matter
of perception.

*If you can do
just one thing well,
you're needed
by
someone*

- Martina Navratilova

RaisingFigureSkaters.com

Hvala na pažnji

KONTAKT:

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom
Savska cesta 41/3
10 000 Zagreb, Hrvatska

Telefon: 01/6102 170, Faks: 01/6177 901

E-mail: ured@posi.hr

Službena mrežna stranica: <http://posi.hr>

